

در اهمیت فلسفی تصاویر

عکاسی و فلسفه مقالاتی در باب ماهیت تصویر عکاسی است

هم کم‌وبیش از همین نقطه به بررسی ماهیت تصویر عکاسی می‌پردازد. اما شیوه تولید مکانیکی عکس او را بر آن می‌دارد که این پرسش مناقشه‌انگیز را مطرح کند: آیا عکاسی اصلاً هنر است؟ به باور اسکروتن، دقیقاً به این دلیل که نیت هنرمند یا اراده او دخالت چندانی در فرآیند تولید عکس ندارد نمی‌توان عکاسی را از زمره بازنمایی‌های هنری دانست، زیرا عکس بیش از آنکه بازتاب فکر عکاس باشد، بازتاب موضوع عکاسی است و نظر ما را متوجه آن می‌کند. در این جا به نظر می‌رسد که واقع‌گرایی یا عینیت تصویر عکاسی جایگاه آن را در مقام هنر تهدید می‌کند.

این اظهارنظرهای محوری و مناقشه‌انگیز مجموعه‌ای از واکنش‌ها به راه می‌اندازند. سینتیا فریلند، منتقد برجسته هنر، در مقال دوم کتاب ایده نوعی ارتباط را که خاص تصاویر عکاسی است برمی‌گیرد و تبار آن را تا شمایل‌های مذهبی و نحوه ارتباط مؤمنان با این شمایل‌ها دنبال می‌کند. این مواجهه معنوی بعدها در رابطه‌ای که افراد با پرتره‌های عکاسی اولیه یا اصطلاحاً داگروتیپ‌هایی که از عزیزان‌شان داشتند تکرار می‌شود و شکلی از حقیقت عکاسانه را رقم می‌زند که بیشتر مبتنی بر امور روان‌شناسانه است تا معرفت‌شناسانه. یا در مقاله‌های دیگر، باربارا ساوودوف بر وجه استنادی عکس‌ها که نتیجه منطقی

تبدیل شده است. مضمون فراگیر این گفت‌وگو، در یک کلام، اهمیت فلسفی ماهیت تصویر عکاسی است.

دو مقاله‌ای که بخش عمده ساختار کتاب حول آن شکل گرفته است، بر همین ماهیت خاص تمرکز دارند. یکی مقاله مشهور «تصاویر شفاف» کنдал والتون، و دیگری مقاله‌ای به همان اندازه مشهور با عنوان «عکاسی و بازنمایی»، به قلم فیلسوف انگلیسی، راجر اسکروتن. مسئله واقع‌گرایی تصاویر عکاسی موضوعی کم‌وبیش جافتاده است و صاحب‌نظران عقیده دارند عکاسی میل دیرینه انسان به ضبط دقیق واقعیت را برآورده کرده است. باین حال، والتون تا جایی پیش می‌رود که می‌گوید نگرستن به عکس‌ها مانند نگاه کردن به خود چیزها است، مانند نگاه کردن از دریچه تلسکوپ به گذشته، که ما را در تماس مستقیم با سوژه‌های عکس قرار می‌دهد. این قابلیت عکاسی به آن جایگاه معرفتی یا شناختی خاصی می‌دهد و عکس‌ها را به اسناد معتبر تجربه بشری تبدیل می‌کند، جایگاهی که در اصل به لطف شیوه مکانیکی یا خودکار تولید عکس‌ها به دست آمده است. تفاوت مهم عکس با سایر بازنمودهای تصویری مثل نقاشی در این است که روند عکس‌برداری و ظهور عکس به شیوه‌ای اتفاقی می‌افتد که تا حد زیادی از دخل و تصرف نیت‌ها و باورهای عکاس جداست. راجر اسکروتن

سیروس روشن
منتقد هنری

گردآوری مجموعه‌ای از مقاله‌های جدید مشکلات خودش را دارد. اگر دست نویسندگان را باز بگذاریم که به دلخواه خودشان درباره موضوع مورد نظر بنویسند، حاصل کار معمولاً بازتابی از علایق شخصی افراد خواهد بود تا مجموعه مقالاتی به هم پیوسته و منسجم. اگر ویراستار مجموعه بخواهد از قبل با دیکته کردن موضوعات به نویسندگان انسجام مجموعه را تضمین کند، مشارکت نویسندگان در مجموعه به چیزی شبیه مدخل‌های دایره‌المعارف شباهت می‌یابد و از اصالت و ابتکار دور می‌ماند. یکی از جالب‌ترین خصوصیات کتاب «عکاسی و فلسفه: مقالاتی در باب ماهیت تصویر عکاسی» این است که در دام هیچ‌یک از این حالت‌ها نمی‌افتد. این کتاب را مهدی امیرخانلو ترجمه و نشر هنوز منتشر کرده است.

اسکات والدن در مقام ویراستار تلاش کرده است که این مجموعه را عمدتاً حول واکنش‌هایی به دو مقاله اساسی و تاثیرگذار در زمینه فلسفه عکاسی سازمان دهد. به این ترتیب، مجموعه عکاسی و فلسفه به گفت‌وگویی دامنه‌دار درباره مسائل اساسی عکاسی میان فیلسوفانی آشنا با کار یکدیگر

کتاب باز-دید

■ نویسنده: مجید عرفانیان
■ ناشر: آبان

بازعکاسی عکس‌های هولتسر، بیش از آنکه تلاشی برای عکاسی باشد، تلاشی برای رمزگشایی از ده‌ها معما بوده است. این کتاب، شامل بازعکاسی ۶۰ عکس از عکس‌های ارنست هولتسر است. در این کتاب برای هر یک از عکس‌های هولتسر، چهار صفحه در نظر گرفته شده است. ابتدا در صفحه سمت راست، عکس قدیمی هولتسر دیده می‌شود. در صفحه مقابل آن (سمت چپ) عکس بازنگاری شده، قرار دارد. علاوه بر اینها، در این دو صفحه روبه‌رو، داستان‌هایی از ماجراهای مرتبط با سوژه عکس به دو زبان فارسی و انگلیسی نوشته شده است.

دست روی شانه

■ نویسنده: یوریک کریم‌مسیحی
■ ناشر: بیدگل

این کتاب پنجمین جلد از سری مجموعه عکس‌نوشت‌های یوریک کریم‌مسیحی است شامل ۵۶ عکس از عکاسان ایرانی با ۴۰ جستار: عکس‌هایی که در این کتاب درباره آنها بحث کرده‌ام، لزوماً جزو عکس‌های شاخص و برجسته و مشهور تاریخ عکاسی ما نیستند، لزومی هم نداشت که باشند، اگر چه تعدادی از بهترین‌ها اینجانبند. عکس‌هایی‌اند دستمایه اندیشیدن به سوژه‌های عکاسانه و دنیای درونی‌شان، دنیایی که ما در آن زندگی می‌کنیم.

وقت عکس

■ نویسنده: مهراں مهاجر
■ ناشر: آگه

«مهراں مهاجر» عکاس، منتقد هنری، مترجم، زبان‌شناس و فرهنگ‌نویس ایرانی است. مهاجر در مقدمه کتاب می‌نویسد: من عکاس، همیشه با نفس کلمه عکس کلنجار رفته‌ام و این کلنجار گاه شده است خود عکس و گاه شده است کلمه؛ و البته نسبت عکس و کلمه، نسبتی است جذاب و معضل‌ساز که همیشه چشم و ذهن و دل مرا با خود برده است.

